Ålands landskapsregering

Dokumentnamn
BREV

Brevnr
Brevnummer

Ärendenr
ÅLR 2026/6516

Datum
22.10.2026

Hänvisning
Riksdagens stora utskotts begäran av den 14.10.2026, Utlåtande gällande U 60/2026.

Riksdagens stora utskott
suuri.valiokunta(at)riksdagen.fi

Kontaktperson
Gustav Blomberg, byråchef

Ärende

Landskapsregeringens synpunkter gällande Europeiska kommissionens förslag om ändring av utsläppshandelsdirektivet samt MRV-förordningen och FuelEU Maritime-förordningen

Bakgrund

Riksdagens stora utskott har bett Ålands landskapsregering att lämna ett skriftligt utlåtande i ärende U 60/2026 rd Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv (om ändring av direktivet om EU:s utsläppshandelssystem och beslutet om marknadsstabilitetsreserven) samt kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (om ändring av MRV-förordningen och FuelEU Maritime-förordningen).

Europeiska kommissionen lade den 17 juli 2026 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom unionen (nedan utsläppshandelsdirektivet) och av beslut (EU) 2015/1814 om upprättande av en reserv för marknadsstabilitet för unionens system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser och om dess funktion (COM (2026) 616 final). Kommissionen lade samtidigt fram ett förslag till förordning om ändring av förordning (EU) 2015/757 om övervakning, rapportering och verifiering av växthusgasutsläpp från sjötransporter (nedan MRV-förordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1805 om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport (nedan FuelEU Maritime-förordningen) (COM (2026) 620 final) till den del förordningarna hänför sig till utsläppshandelns funktion.

Kommissionens ovannämnda förslag till direktiv och förordningar har ett nära samband med varandra och kompletterar varandra.

I samband med behandlingen av kommissionens förslag om ändring av utsläppshandelsdirektivet samt ändring av MRV-förordningen och FuelEU Maritime-förordningen anser landskapsregeringen att frågorna som rör fortsatt ö-undantag för

passagerarfartyg och RoPax-fartyg, utökning av nuvarande tillämpningsområde från fartyg med 5000 GT till fartyg med 400 GT samt användningen av auktionsintäkter från utsläppshandeln är särskilt viktiga.

Landskapsregeringens ståndpunkt och motivering för ett fortsatt ö-undantag

Ålands landskapsregering poängterar vikten av att upprätthålla principen om en rättvis omställning. Det är i det sammanhanget som landskapsregeringen konstaterar att öar utan väg- eller järnvägsförbindelse med ett fastland fortsättningsvis är mer beroende av sjötransporter än andra områden för sin kontakt med omvärlden. För att öar med en liten befolkning ska förbli sammanlänkande efter 2030 är det viktigt att man i utsläppshandelsdirektivet, MRV-förordningen och FuelEU Maritime-förordningen hittar vägar som säkerställer dessa öars sjötransportmöjligheter.

Landskapsregeringen anser därför att det fortsättningsvis i utsläppshandelsdirektivet ska finnas en möjlighet för medlemsstater att välja att resor med passagerarfartyg och ro-pax fartyg till och från öar undantas från utsläppshandeln även efter 2030 för ytterligare en tidsbegränsad period till och med år 2035. Landskapsregeringen anser att undantaget (tillsammans med andra undantag) bör utvärderas senast i september 2033 med en möjlighet för kommissionen att föreslå en förlängning av undantaget om det bedöms behövligt.

Landskapsregeringens uppfattning är att ett fortsatt ö-undantag skulle säkerställa ekonomiska förutsättningar för aktörer som trafikerar öar. Nuvarande ö-undantag bidrar till att upprätthålla färjetrafik mellan riket och Åland.

Landskapsregeringen bedömer att det inte kommer finnas fullgoda realistiska alternativ, med tanke på storleken och långsiktigheten på investeringarna i sjöfartsbranschen, till en fullständig övergång från fossila bränslen till fossilfri framdrift för flera av de passagerartrafiklinjer som trafikerar till och via Åland innan 2030. Medtaget de ökade utsläppsminskningskraven för sjöfarten finns det en risk att aktörerna, ifall ett ö-undantag inte realiseras efter 2030, drar in olönsamma linjer eller turer i trafiken till och via Åland. Landskapsregeringen bedömer att ö-undantaget är en viktig komponent som bidrar till den fria rörligheten, ett integrerat Östersjöområde och särskilt att behålla goda passagerar- och godstransporter till Åland. Åland är, likt andra små öar utan väg- eller järnvägsförbindelse i EU, helt beroende av kostnadseffektiva sjötransporter för passagerare och gods. En stor del av den landbaserade handeln och passagerartransporterna drabbas då förbindelser reduceras eller ökar i kostnader för kunderna. Av dessa anledningar behöver ett undantag för passagerartrafik till öar säkerställas i den kommande revideringen av utsläppshandelsdirektivet.

Ändring av tillämpningsområdet till mindre fartyg

Enligt kommissionens förslag kommer utsläppshandelssystemets tillämpningsområde utvidgas till att även inkludera utsläpp från mindre fartyg med en bruttodräktighet mellan 400 och 5000 GT. Landskapsregeringen konstaterar att kommissionens förslag exkluderar passagerarfartyg eller RoPax-fartyg vilket innebär att skärgårdstrafiken enligt förslaget inte kommer att inkluderas i utsläppshandeln.

Kommissionens förslag utvidgar också rapporteringsskyldigheterna i anslutning till FuelEU Maritime-förordningens bestämmelser om rapporteringskrav vad gäller energianvändning till fartyg med en bruttodräktighet mellan 400 och 5000 GT.

Användningen av utsläppshandelsintäkter

Användningen av medlemsstaternas intäkter från auktioneringen av utsläppsrätter ska enligt förslaget i allt högre grad styras till utsläppshandelssektorn (artikel 10(3) i utsläppshandelsdirektivet). Enligt gällande bestämmelser ska medlemsstaterna använda alla intäkter från utsläppshandeln eller motsvarande belopp för de ändamål som anges i utsläppshandelsdirektivet. Kommissionen föreslår att medlemsstaterna från och med 2031 ska använda minst 50 procent av auktionsinkomsterna från utsläppshandeln (eller motsvarande summa) för att stödja den gröna omställningen inom ETS-sektorerna. I artikel 10(3) framgår vilka ändamål auktionsintäkterna ska och kan användas till. Inkomsterna från utsläppshandeln bör därutöver inte användas för ändamål som förlänger beroendet av fossila energikällor eller minskar möjligheterna att uppnå EU:s långsiktiga klimatmål (målen för 2040 och 2050). Skyldigheten skulle stärka finansieringen av investeringar inom utsläppshandelssektorn. Landskapsregeringen anser att kommissionens förslag till denna del inte ska försvagas och anser dessutom att det bör övervägas om andelen om 50 % ska höjas för att främja omställningen för ETS-sektorerna.

Enligt EU:s ö-strategi[1] som antogs 10.6.2026 anser kommissionen att medlemsländerna bör stödja öar i att ta itu med utmaningar som rör kommunikationer och transporter, särskilt genom att fördela en del av EU:s utsläppshandelssystems nationella intäkter till att påskynda införandet av utsläppsfria transportlösningar och relaterade investeringar, framför allt inom sjöfarts- och luftfartssektorerna. Medlemsstaterna uppmanas även inkludera riktade åtgärder för utveckling av öar i sina framtida nationella och regionala partnerskapsplaner, inbegripet sådana åtgärder som är kopplade till kommunikationer, tjänster och infrastruktur. Därav anser landskapsregeringen att en viss andel av medlemsländernas utsläppshandelsintäkter från auktionerna ska fördelas till öar och att detta krav bör ingå de ändamål som anges i artikel 10(3).

[1] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: EU strategy for islands {SWD(2026) 520 final}

Landskapsregeringen anser på ett generellt plan att de nationella utsläppshandelsintäkterna från utsläppshandeln strikt ska fördelas tillbaka till de sektorer som ingår i utsläppshandelssystemet för att stödja den gröna omställningen för dessa sektorer.

Kommunikationsutskottets utlåtande i riksdagens behandling

Ålands landskapsregering stöder kommunikationsutskottets utlåtande givet den 15.10.2026. Landskapsregeringen ber stora utskottet fästa uppmärksamhet vid kommunikationsutskottets utlåtande och ber särskilt utskottet att ta i beaktande kommunikationsutskottets synpunkter gällande ö-undantaget och användningen av nationella auktionsintäkter för de sektorer som ingår i utsläppshandeln.

Minister Jesper Josefsson

Byråchef Gustav Blomberg